

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Concilia Provincialia Mediolanensis Sex

Borromeo, Carlo

Venetiis, 1602

De Monitionibus in Synodo legendis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62072)

14 Cum verò Provincialis Concilij dies instabit; in vnaquaque Diœcesi, eo nomine electi inter se conuenient, vt eorum vnus, quam Metropolitanus maluerit, si tamen id illis, vel cum constituit ad hoc munus, vel postea litteris significauit; alioquin is, de quo inter se conuenierint, accedat: qui constituta die Concilio præsens ad sit; ac si quæ interroganda, examinanda, aut cognoscenda ab ipso de ijs, quæ præscripta sunt, aut de alijs, quæ Metropolitanus censuerit, coram fideliter respondeat, summaque integritate, prout iureiurando sanctè adstrictus est.

Prima verò, vel sequenti, si potest, proxima, post Synodum inchoatam congregatione, aut certè, quàm primum potest, referet, & interrogatus respondebit.

15 Quod vbi planè præstiterit, discedat licet: neque post illud tempus, nisi Metropolitanus aliter censuerit, sumptus illi pro victu suppeditetur; sed solum tantum pro viatico detur, quantum ad redeundum satis sit.

16 Viaticum autem testi Synodali, ad Synodum Prouincialem proficiscenti, & sumptus pro victu necessarius, quamdiù pro munere cõmorabitur, suppeditetur aliqua pecuniæ contributione, quæ satis sit, à Clero eius Diœcesis facta: quæ Episcopus efficiat, vt sine mora, impedimentouè ei omninò persoluarur.

Episcopus testi Synodali ad Concilium Prouinciale venienti viaticum, sumptusque victui necessarios à Clero aliquod ante constitutum Concilij tempus contribui, ex Synodi Prouincialis quartæ præscripto, iubeat; aut alia ratione, quam potiore censuerit pecuniam eo nomine necessariam: quæ postea, vt ex illa contributione, mutuanti restituatur, quàm primum curet, ne viatici difficultate impeditus vllam veniendi moram interponat, sed ad constitutum tempus in Concilio præsens adesse possit.

17 Ad Diœcesanam verò Synodum testibus Synodalibus venientibus, nihil neque sumptus, neq; viatici contribuatur; nisi sint, qui Diœcesanæ Synodo interesse non debent; atque ijs quidem suppeditetur, ad præscriptam Prouincialibus testibus rationem.

Si testis Synodi, vel Prouincialis, vel Diœcesanæ à suo domicilio ad aliquem locum pro sui muneris functione inuestigaturus accellerit; victus expensa, viaticumque ab ijs detur, quorum causa venerit, ad idque dandum Episcopus compellat.

6. De Concilio Prouinc.

4. Ibidem.

De Monitionibus in Synodo legendis.

S V M M A R I V M.

- 1 Monitionum in Synodo legendarum vetus institutum retinendum.
- 2 Monitionibus præscriptis addendi, detrahendique Episcopis concessa facultas.
- 3 Ecclesiasticis omnibus quæ generatim proponuntur. 7. 15.
- 4 Quæ speciatim Sacerdotibus. 12.
- 5 Quæ Diaconis, Subdiaconis, & cæteris Clericis. 8. 13.
- 6 Quæ beneficiatis, & bonorum Ecclesiasticorum administratoribus.
- 9 Quæ Canonicis Cathedralis, & Collegiatæ Ecclesiæ.
- 10 Quæ dignitatem in eisdem obtinentibus.
- 11 Quæ Parochis, & animarum curatoribus.
- 14 Quæ visitatoribus, Regionum præfectis, Vicarijs foraneis.

4. Verbo Monitionis.

Præter illud institutum est, tum sanctorum patrum usu, tum Ecclesiæ auctoritate comprobatum, ut quæ sacerdotalem, Clericalemque disciplinam officia, ac partes eius maximè attingant, ea certis monitionibus comprehensa, ab Episcopo in Synodis Clero proponantur.

Cuius instituti ratione, atque exemplo nos adducti, de Episcoporum nostrorum Concilio, atque assensu, monitiones, infra ordine præscriptas, edendas censuimus: quibus prohibito suo unusquisq; Episcopus addat, & detrahat, prout Ecclesiæ suæ Clero pro temporum ratione utile esse viderit: tum illas in vnaquaque Diocæsana Synodo, Sessione publica, vniuerso Clero de libro accuratè legi, grauitèrque pronunciarì, mandet; vt, quò sapius repetita, frequentiorique studio illæ tradita, atque exposita sunt, eò diligentius, ac religiosius sanctis Ecclesiasticæ disciplinæ, vitæque officijs vniuersus Clerus in omnes sese partes conformet.

3 Primò, fratres, & filij in Christo charissimi, memores perpetuò estote vocationis, qua vos dignatus est Dominus noster.

Qua assidua recordatione, memoriaque excitati eam vos virtutem induite, vt videant alij, quasi lumen aliquod vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in alijs vitæ Christianæ institutis requiritur, certe in vobis, qui misteriorum Dei ministri, diuinæque gratiæ dispensatores estis, maior inesse debet.

Et sicut sacro ordine à reliquis hominibus sciuncti estis, ita à communis fidelium vitæ usu sciuncti, præcipuum quoddam, atque hoc præstantius viuendi genus sequimini, quo ordinis dignitate præcellitis.

Cælestem

Cœlestem in terris vitam, tamquam Angeli Dei, moribus vestris exprimere vsque ad eod̄ studete, vt à vobis diuinarum virtutum exempla ad ceteros emanent.

Vna animi consensione, vnoque spiritu in ijs elaborate, vt & diuino cultui, & cœlestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum, ecclesiasticarumque litterarum studijs vacetis: tùm depositis sæcularibus, vanisque sollicitudinibus ab omni vitio alieni, in via Domini rectè ambuletis

Charitatem in primis, quæ Seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini.

Humilitatem, Mansuetudinem, Patientiam, Iustitiam, Temperantiam, officiaque Christianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta ac religiosa, ea cogitate, ea que agite.

Virtutes sanctorum Patrum, quas præcipuas, & quasi hereditarias nobis ad imitationem reliquerunt, non adumbrare solum; sed omnino exprimere certatim contendite.

Vtque illi, sic vos abstinentiæ, & ieiunijs dediti, clericalis disciplinæ, ac vitæ castissimè studiosi, tùm patriæ cœlestis sitientes, Deo seruite assiduè diuinarum laudum officijs, & in Ecclesia, quasi in perpetua vestra Sacerdotali, Clericali que statione, continenter versamini.

Quæcumque demùm de muneris vestri partibus, de vitæ modo, vel Pontificum sanctionibus, vel Oecumenicis Concilijs, vel Prouinciâlibus, Diœcesanis que Synodis, vel alia ratione præscripta sunt, ea vos seruate, ac præstate diligenter.

Omnes, qui Canoniarum horarum officijs deuincti estis, statas eas preces horarias recitate ad præscriptam Calendarij anniuersarij rationem, ac ritum.

Nec verò negligenter, sed attentè, piè, decorè, supplicique mente illas dicite.

Studiosè propterea legite, quæ præsertim à beato Antonino Archiepiscopo conscripta sunt de negligentia in persoluen-dis horis Canoniarum, vt quæ eo nomine errata sunt, omninò caueatis.

Expletis Canoniarum horarum officijs, si quid in illis aut negligentia, aut alia culpa commiseritis, paululum colligentes vos, veniam à Deo petite.

4 Qui Sacerdotes estis, Missæ sacrificium sæpius facite sanctè ac religiose.

Ad illud faciendum parate vos omni pietate in tam alti mysterij meditatione toto animo defixi; & quò purius id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurato, frequentique examine discutite; tùm in
gulis

gulis saltem hebdomadis, atque adeò sepius & omninò semper, cum peccati mortalis conscij estis, vni è confessorijs Sacerdotibus, ad Clerici confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi sacrificij actione ab erroribus vel leuissimis omninò caute.

Quę de illo pię, ritęque celebrando præscripta sunt, ea vos studiosè, diligenterque seruate.

5 Diaconi, Subdiaconi, & Clerici inferiorum ordinum, quicumque estis, quę de confitendis sepe peccatis, de Communionem frequenter commendanda vobis iussa sunt, integrè, & sanctè omnia, vt debetis, præstare.

Confessarios Sacerdotes, per nos vobis constituutos, quos etiam tamquam vitę vestrę duces, ac magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticę militię omnes vos adscripti estis; ad pietatis, religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assiduè exercete; tum in meditationis, tacitęque pię orationis studio singulis diebus, certo temporis spacio, toto castissimi animi sensu incumbite.

Hęc sanctis precibus, præter cętera, supplices, præsertim afflictis rei Christianę temporibus, orate patrem misericordiarum, & Deum totius consolationis.

Vt misereatur populi sui.

Vt fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtutesque amplectendas sancti Spiritus sui ardore inflammet.

Vt è Principum, Regumque animis euellantur, si quę sunt discordię semina.

Vt ij vna animi consensione Christi regnum propagare studeant, vnamque Dei gloriam, atque Ecclesię matris defensionem propositam habeant.

Quicquid verò temporis à diuinis officijs, ab orationis, contemplationisque exercitatione, ab Ecclesiasticis functionibus, & ab alijs necessarijs actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidia, nec verò in rerum nouarum curiositatibus illud conterite: sed cum in locum Domini vocati sitis, in eius lege die, ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur litterarum studia diligentius colite, quę vsque adeò complecti debetis, vt qui aspernetur, contrà eum dicat Dominus.

Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.

Frequentes ad statas lectiones, & ad litterarum tractationes vobis præscriptas conuenite.

Attento animo in ijs adeste, atque in dies ad vberiore facrorum studiorum fructum progesionem aliquam habete, vt ad Episcopatum ali-

si quando vocati, & diligentē, & doctrinē testimonium detis.

Si qui estis, qui vel tarditate ingenij, vel ingrauescente aetate magnam in litteris progressum habere non potestis, ne desistite tamen primum oratione frequenti intelligentiam vobis necessariam à Deo petere; tūm eò diligentius, ad pietatis, modestiæque studium, ac sanctorum morum disciplinam incumbite; tūm sepius Sacerdotes peritiores consulite; & ad Clericales, Sacerdotalesque exercitationes convenite, & libentius, & frequentius.

Concionibus etiam, atque lectionibus sacris, quæ in Ecclesia constitutis diebus, habentur, cum omnes, quicumque estis, tūm maximè quibus potissimum conciliaribus decretis iussum est, quo decet, habitu, frequentissimi adeste.

Lectione librorum spiritualium, & clericalium, qui probati sint, animos, mentesque vestras pascite.

Quatuor præsertim locos, ex Catechismi Romani doctrina, de duodecim fidei articulis, de septem sacramentis, de decem præceptis, de oratione Dominica, in promptu, atque explicatè habere, omni studio contendite.

Cum ijs, & præceptorum Ecclesiæ cognitionem, & preces horarias recitandi peritiam, & Ecclesiasticorum rituum, cæremoniarumque notitiam coniungite.

Pauculos libros, quorum necessarius delectus vobis, decretis, vel Provincialibus, vel Diœcesanis præscriptus est, habere ne omittite, aut negligite.

Qui pro facultatibus, proque studiorum ratione plures habere possunt, eorum optamus, & laudamus in ijs comparandis diligentiam.

At libros de rebus iocosis, ridiculis, obscænis, inanibus, ad poësisque profanæ studium pertinentibus, vulgari, aut latino sermone conscriptos, procul abijcite.

Nec verò muficas cantiones ridiculè, voluptuosè, paruinque pudicè exaratas adhibete.

Quotidie aliquid ex sacris Biblijs legite; ac, si per ecclesiasticas occupationes licet, qui apti estis, aliquid item ex sanctorum Patrum opusculis Gregorij Magni Pontificis, Cypriani, Ambrosij, Augustini, Chrysostomi, Bernardi, & aliorum, qui sanctitatis & doctrinæ laude in Ecclesia celebrantur.

In ijs ad legendum, sanctissimum patrem Ambrosium Episcopum vobis potissimum proponite.

Illius præcipuè librum de Sacerdotali dignitate legite, quo libro Ecclesiasticos homines commonuit de perfectæ vitæ institutione.

Libros item officiorum, quos ubi primum Episcopus is factus est,

Cleri

Cleri Mediolanensis potissimum causa edidit, in manibus allicitis, habebit.

Hos, atque alios præterea libros de Sacerdotalis, Clericalisque vocationibus, & officijs, de animarum cura, de Christianæ pietatis studijs, & exercitationibus, deque alijs eiusdem generis pie confectos, ita legite, ut quæcumque ad vitæ sanctæ normam accommodata ex illis animaduertistis, ac didicistis, moribus exprimatis.

Conciliorum item, Prouincialium, & Diocesanoꝝ Constitutiones, & decreta non percurrere solum; sed vsque adeo studiosè legite, ut, quæ legeritis post etiam taciti vobiscum aliquando mente repetitis, ac videatis simul non solum si quicquam est, quod contra illorum præscriptum egeritis, verùm si quid etiam aliud est, quod ex eisdem exequi, præstari uè omiseritis, aut neglexeritis. Quod ut præstetis, curate omnino, atque efficit.

Estis, diuina misericordia in Ecclesiastico ordine constituti, ad gloriam Dei conseruandam, propagandamque: ideo tum ordinis uelut ministerium, quod explere debetis, videte; tum illius dignitatem, ac decorum seruate.

In incessu, statu, gestu, ita uos prebete, ut ab ordinis, quem suscepistis, nomine, & ratione, nullo sanè modo discrepetis, proposito uobis beati patris Ambrosij iudicio, qui Clero adscribi hominem recusauit, propterea quod eius gestus, & incessus dedecret.

Habitu non exquilito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem: rursus non fordido, non neglecto, sed graui, & talaris, atque eiusmodi tum domi, tum foris pro uniuscuiusque uestrum ordinis, graudusque ratione utimini, ut à decretis eo de genere editis, nulla in re, uel minima, discedatis.

Coronam, quod insigne est ordinis Clericalis, pro ratione ordinis, quo uos singuli initiati estis, latam, & conspicuam deferte.

Parca, & frugali mensa contenti sitis, & supellectili etiam modesta, ac tenui potius.

Ab omni splendido apparatu, pompæque sæculari abstinete.

Quæcumque acu picta, variè intexta, aulæa item, peristromata reijcite.

Imagines domi non profanas, sed eas habete, quæ pietatis, ac religionis argumentum, & adiumentum præbeant.

In omni uita à fastu, luxu, ambitu, ambitione uè, & à uanitate longe refugite.

Nec uerbis quidem præscriptum vitæ modum peruertite.

Nihil scurriliter, nihil iocosè, nihil indecorè, nihil turpiter loquamini.

Ab sint à vobis maledicta, obreftationes, curiositas, leuitas, assentationes, ac nugæ.

Temperantiæ Clericalis disciplinam vobis præscriptam in reliquis etiam omnino tenete.

Comestiones, comotationes, contiuita publica, laicalia uè tum maxime in quibus mulieres inter sunt, euitate.

Hospites excipite: at illis excipiendis intrà parsimonie fines vos continete; ita vt Clericalis frugalitatis, non sumptuosi conuiuij testes illos habeatis.

A ludis, spectaculis, circulatorumque atque id genus vilium hominum præstigijs procul estote.

Anna abijcite. Sic denique cor vestrum corroborate, vt inania spectacula non appetat, à mundi ludis, atque ineptijs abhorreat.

Sensus autem vestros ita dirigite, vt cum à Deo vtiliter dati sint tamquam rationis ministri, nè eos perperam adhibeatis, sicut satellites cupiditatum.

Sit igitur vester oculorum aspectus simplex, & pudicus. Auctum sensus, castus, & prudens; casta mens, casti omnes sensus.

Vitæ, & morum consuetudo casta, & spiritualis. Ad eorum Sacerdotum, qui in eiusmodi vitæ studijs, ac disciplina exercitati sunt, familiaritatem vos adiungite, ex qua vobis vestræ ad sancte agendum progressionem consentent.

Ad castitatem autem conseruandam munite omnem viam. Legite propterea sæpè illum beati Cypriani martyris de singularitate Clericorum librum, qui vos in hac, vt in alijs instruet virtutibus.

Suspectarum autem mulierum consortium omnino vitate. Cum alijs verò quibusuis mulieribus, quamuis vel arctissimo consanguinitatis, vel affinitatis vinculo vobis illæ coniunctæ sint, nè in eisdem domicilijs, ædibusue simul habitate, nisi cum ex causa alicui vestrum aliquando Episcopalis litteris permissum sit.

In famulatu laicorum nè sitis, multò minùs scæminarum, quamuis nobilium.

Ne verò illas Musicam, litterasue docete, nisi scripta nominatim facultate ab Episcopo permissum cuiquam sit.

Ædes Ecclesiasticas nè laicis locate, nisi concessu Episcopali. Ac nè ipsas quidem patrimoniales locationi ijs date, quorum vitæ moresue suspecti sint.

Sæcularibus verò negotijs, vt est sancti Pauli Apostoli documētum, nè vos implicate.

Si A cuius-

A cuiusvis generis mercatura quæstiuosa, omni negotiatione, prædiorum conductione, tum alijs, vt Prouinciali decreto vobis interdicitum est, prorsus caute.

Ne pecuniæ, lucriuè auidi sitis: nemo potest seruire Deo, & mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diligit; aut unum sustinebit, & alterum contemnet, inquit Christus Dominus.

Si qui pauperes estis, nè cupiatis diuites fieri, ut nè incidatis in tentationes multas, & in laqueum diaboli.

Paupertatem uestram, nè molestè ferte: paupertatem dilexit, & docuit cœlestis magister Christus, qui nascens in præsepio ponitur, & in cruce moritur.

Scitote paupertati socias adiungi, sobrietatem, abstinentiam, & reliquas virtutes, quibus præluere oportet ministros Dei.

Præponite vobis sanctorum veterum patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quærebant; & nihil ijs tamen deerat; imò in paupertate illis aliquando abundabat, quod alijs erogarent.

Nè igitur quia tenuem redditum habetis, lucrum querite, nec quæstum uos appetendo, iniuriam uestro ordini facite, avaritiæ sordibus volutati.

Non sæculi uos mercatores, non mammonæ ministri estis, sed Christi mercatores, nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, sed bonorum operum abundantia, cum charitate coniuncta, facite thesauros in cœlis.

Studete uos lucrari animas Deo, & cœleste horreum augere.

Exemplo sanctorum, uos paupertate, sobrietate, ac parhymonia ita agite, ut non modo à superuacaneorum rerum vicijs abstinentes, sed uestro etiam defraudantes victu, Ecclesias uestras, & Altaria exornetis, sacra, tecta habeatis, sacra suppellectili instruatis. Alienis item necessitatibus subueniatis, & pauperibus opitulemini.

6. Qui uberiores Ecclesiasticos redditus habetis, Ecclesias è quarum prædijs fructus percipitis, eò magnificentius, & augustius, quò amphoribus donis, bonis uè, augustiorique liberalitate illè dotatę sunt, illustri structura, præclaro opere reficite, egregijs muneribus exornate, tum omni Ecclesiasticę suppellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam Ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet peregrinis, viduis, pupillis, aegrotis, in vincula coniectis, captiuis; quibus egentibus, & esurientibus cum subuenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatę charitatis rei estis in cōspectu Domini.

Memores estote eius, quod à sanctissimo Patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse Ecclesię ministris, vt per eorum ma-

mus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes peruenirent.

Vos item alij, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium propriè ad diuini cultus, pauperumque vsus commissum est, caute, ne ambitione, aut cupiditate prolapsi, in alium, quàm cui addictum est, conuertatis: idque propterea sacrilegij rei, damnationem eternam subeatis.

7 Vniuersi autè vos, & singuli Ecclesiastici ordinis homines, vt summam complectamur, quæ muneris vestri sunt, vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis, & officij vestri rebus alijs potiora ducite. In rerum diuinarum, sacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ diuina, quæ sempiterna sunt, diuitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abiectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore integros, castosque vos seruate: mundi voluptates, quæ à diuinis præceptis detraherent, declinate: prædiorum Ecclesiasticorum, quæ non auaritiæ præda, sed instrumenta charitati relicta sunt, redditu, & fructibus nõ abutamini; humilitati studete, charitatis opera præstate, induimini Dominum Iesum Christum: sanctorumque eius facta imitamini, vt & horum imitatione, & illius in primis diuinis præceptis, institutisque conformati, in vocatione, qua vocati estis, dignè Deo ambuletis, tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sanctè instituendum, tum vos repositam vobis institutæ coronæ demum percipiatis.

Conc. Trid.
sessio. 13. in
procem,

Omnes præterea, & singuli, qui huius Ecclesiæ ministerio adscripti aliquo modo estis, & Diocesium, & Ecclesias, quas in ea obtinetis, quibusque adscripti estis, stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate.

In illis ipsi residete.

Ecclesiasticas ipsas ædes habitate; ibique domicilium vestrum verè constituite, & habete.

Debitis muneribus, atque oneribus satisfacite.

Alia item agite, ac præstate ex præscripta Conciliaribus decretis fructuosè, salutarisque residentie ratione.

8 Quicumque item Clerici minorum ordinum estis in Ecclesijs, quibus adscripti estis, singuli ordinis, qua initiati estis, functiones tali pietate obite, vt digni habeamini, qui deinceps altiorem gradum assecuti, sanctæ Dei Ecclesiæ inserviat.

Nemo autem vestrum, quicumque estis, si alicui functioni estis deputati, ab ecclesiastica statione, personalisque residentie munere discedat, nisi eausis per Episcopum probatis, & etiam concessu litteris expresso.

Hæc, quæ communiter, atque vniuersè vos moniti estis, singuli seruate, studiosè ac diligenter.

9 At præterea sigillatim, nominatimque vos, qui in Cathedrali Ecclesia dignitates obtinetis, Canonici item tūm eiusdem Ecclesie, tūm reliquarum quarumvis Ecclesiarum Collegiatarum, vel vrbianarum, vel diocesanarum, quicumque sitis in omni Canonice discipline officio ita agite, vt Canonicè, nempe Canonum legibus, ad vitæ vestrae institutum pertinentibus, & Constitutionum Prouincialium, Diocesanarumque rationi congruenter viuatis. Idque primò maxime stude- te, vt in conspectu Dei Omnipotentis puro corde, & casto corpore ministretis.

Tūm singuli vos, ordinis dignitati, aut Canonicatui annexi functiones explete: Canoniceque muneris partes præstate omnes in choro stans horis assistite, & ad Deum pro fidelibus, pias, religiosasque fin- dite preces.

Dūm eo loco estis, memores estote adesse Christum Iesum Domi- num, cui seruite cum timore, & tremore.

Non pigri, non somnolenti, non oscitantes adestote; non mente va- ga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu.

Attentè, studiosè, ritè, piè, religiosè, diuinas laudes concelebrate: & psallite Deo in conspectu angelorū, cantantes in cordibus vestris Dño.

In Choro nemo priuatim, nemo tacitè officium recitet; sed omnes pariter, quicumque adestis, senes cum iunioribus, laudate nomen Do- mini in psalmis, hymnis, & canticis.

A quibuscumque colloquijs, & à litterarum, librorum lectionibus, atque omni vagatione abstinete.

Pro temporis autem, & officij ratione sedete, state, genua flectite, ca- put aperite, & inclinate.

Accuratè demum omnia obseruate, quæ eo de genere vobis præferi- ta sunt, ita vt vestro exemplo alijs Sacerdotibus, Clericisque, & redè, ritèque psallendi, & sanctè orandi, & piè agendi animum addatis.

In psalmorum autem, canticorum, & hymnorum, intelligentiam studiosè incumbite: vt, dūm psallitis, pro sensuum sanctissimorum, quos mente concepistis, ratione, vos ad omnem pietatis, deuotionisque affectum excitetis.

Non ordinariæ distributionis lucro adducti; sed Dei charitate, reli- gionisque cultu commoti, diuinis officijs adeste, vt verè, ex animoque psalmi verba illa concinnatis. Voluntariè sacrificabo tibi, & confite- bor nomini tuo Domine, quoniam bonum est.

Diuinis officijs absolutis, paululum omnes in Choro piè orate, in di- abeundi signo per præfectum dato, con surgentes, quo ordine ad Cho- rum accessistis, eodem in Sacristiam redite, vbi cappas, qui illas induci- estis, & superpellicea sine strepitu vlllo, vt susurratione deponite.

Canonicales vestros conuentus statis hebdomadę diebus capitulariter habete.

Omnes, qui debetis, ad illos contemite.

Inde nę discedite, nisi missione à Capituli præfecto impetrata.

Singuli ordine, & loco sedete.

Sententiam modestę dicite, & suo quisque loco, non præposterę.

A verbis scurrilibus abstinete.

In rebus consultandis rixas, iurgia, & contumelias cauate.

In initio, & sine vniuscuiusque Capituli stas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quę ad diuinum cultum, ad spiritualis vitę progressionem, ad Ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quę ad rerum temporalium gubernationem pertinent, nę negligite.

Cetera hoc de genere toto seruate, quę Prouincialibus constitutionibus vobis præscripta sunt.

Omnia in primis agite pace mutua, concordii voluntate & charitate fraterna vos inuicem diligite. Canonici enim estis, qui sicut pro collegij ratione ex antiquo instituto vna in Collegiata Ecclesia, vnoque item in Canonicali domicilio collocati fuistis, ita vno pacis, & charitatis federe, vnaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentis Ecclesię ministri, quorum erat cor vnum, & anima vna, experiendo videte, sicut in Psalmo scriptum est, quàm bonum, & quàm iucundum sit, habitare fratres in vnum.

10 Quicumque verò estis, qui inter Canonicos, Præpositi, aut Archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumue obtinetis, sicut honore, & dignitate præstatis, ita virtutum exemplis, vigilantique in vestri muneris, curanę partibus obeundis sollicitudine prælicete.

11 Parochi præterea, & ceteri quicumque estis, etiam præpositi, Archipresbyteri, alijue, qui animarum curam geritis, præter ea, quę vos cum reliquo Clero communia vniuersę monuimus, illa etiam, quę præcipuę de vobis decreta sunt, præstate omni sollicitudine.

In primis oues, vobis concredite, cognoscenda sunt, & appellandę nominatim, pascendę, & custodiendę item.

Animarum igitur numerum in Catalogum redigite ad præscriptam normam.

Eorum, qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam, qui adhibentur, nomina describite.

Matrimonia in Codicem referte.

Parochiæ vestra incolarum vitam, & mores inuestigate.

Indagate omni studio, si qui hēresi contaminati sint, aut suspecti; aut si qui sint, qui hēreticorum libros habeant, vendant, emant, impotent, vel legant, eosque statim denunciate.

Monete etiam populum, vt id ipsum etiam præstet, ad nostri edicti præscriptum, quod statim temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis, & factis eorum, qui ex hēreticorum finibus veniunt.

Dispiciate, si qui è Parochiæ vestre finibus ad loca proficiantur, vbi impunè prædicatur, quod à Catholica fide alienum est; tūm etiam an ij protectionis facultate impetrata agant ad præscriptum decreti in Concilio Prouinciali tertio promulgati.

Inuestigate præterea de ijs, qui in vestra Parochia docent, eorundemque mores, vitam, & fidem obseruate, ac reliqua de ijs ipsis præstatæ, quæ Concilijs Prouincialibus præscripta, iussauè sunt.

Videte, & caute, nè superstitiones, magicę cantiones, & eiusmodi diabolicæ superstitiones in populo vestro sint.

Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinos, adulteros, vsurarios, blasphemos, & denunciate.

Cognoscite etiam alios populorum corruptores, qui festis diebus non Deo, sed aleis, ludis, choreis, diabolo seruiunt, quique festorum dierum cultum quouis modo violant, quales, quales sint: neque obseruant Pontificias, neque Prouinciales de diebus festis colendis constitutiones; aut Edicta Episcopalia.

Istos ab ea malè agendi corruptela reuocare, ac deterrere, omni pietatis officio studete, tūm Episcopo etiam, sicut opus erit, significate, vt pro curę Episcopalis officio salutare remedium afferatur.

Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos, ceterosque aliena ope egentes, quibus, & salutari consilio, & consolatione, & re subuenite; aut si minùs re potestis, cohortatione alios accendite ad eos subleuandos.

Sique illorum grauior inopia deposcit, festis etiam diebus à fidelium liberalitate aliqui d in Ecclesia colligendum curate, vt ab Episcopo præscribitur, quod ipsis in eleemosynam conferatur.

Seorsum etiam locupletes Parochiæ incolas conuenite, quibus pauperum egestates proponite, & ostendite eis diuitias à Deo propter eam etiam esse tributas, vt inopibus succurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in causa aliqua oppressi sunt, illos vnice, atque intimè eorum patrocinio comendate, qui vel ex suscepto officio id præstare debent, vel quibus Episcopus hanc curam dederit.

Pascite in primis populum vobis commissum prædicatione verbi Dei,

Dei, salutaribus monitis administratione item sacramentorum exemplo, & oratione.

In verbo Dei exponendo planè obseruate quæ Constitutione Prœvinciali, & alijs concionatoribus, & vobis præscripta sunt.

Pueros festis, Dominicisque diebus, in Doctrinæ Christianæ rudimentis instruite.

Prœceterioris ætatis homines ad eadem intelligenda inuitate.

Patres, matresque familias monete, vt filios, filias, ceterosque quos in familia habent, ad statas Doctrinæ Christianæ scholas ipsi conducant.

Confratrum, qui ijs scholis adscripti sunt, operam ad hoc institutum adhibete, curateque, vt mutua inter eos charitas, morumque disciplina conseruetur.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate tum assiduis vestris cohortationibus, tum promulgatione thesauri spiritualis indulgentiarum, ijs concessi, qui ijs scholis ascribuntur, in illisque operam nauant.

Ne omitite diebus festis inter Missarum solemnia aliquid ex ijs, quæ in Missa leguntur, fidelibus exponere, & sanctissimi illius sacrificij mysterium aliquod explanare, & aliquando sanctiores illius sacramentorum ceremoniarum, rituumque rationes, & significationes explicare, quò diligentius instructi in dies sacrosancto illi sacrificio religiosius intersint.

Docete item, quomodo fideles signo Missæ celebrandæ dato se corde contrito ad eam sanctè audiendam parent.

Curate, atque efficitè perpetuis vestris monitionum officijs, vt in illa viri aperto capite, mulieres velato, & in omni eius parte vtroque genu flexo, præterquam in Euangelio adsint.

Instruite etiam eos, quàm religiosè nõ solum in Missæ sacro, verum etiam in diuinis alijs officijs versandum.

Quando standum, quando genua flectenda, quando assurgendum.

Quàm valdè, dum illa fiunt, celebrantur, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, strepitus, clamores, imò verò inanes cogitationes, quibus à pia meditatione, & mysteriorum, quæ aguntur, contemplatione, religiosaque oratione animus distrahitur: quàm denique studiosè vitanda reliqua omnia ab eorum officiorum sanctitate, & cultu aliena.

Rursus quàm sanctè item, quàm religiosè, & quàm demisso, humilique habitu in supplicationibus, litanijs, & stationibus versandum sit.

Qua reuerentia, quouè pietatis studio in Ecclesijs, locisque sacris manendum sit, quæ ab alijs procul abesse debeant, idque ex sanctionibus

us Pontificijs, Constitutionibus Conciliaribus, Episcopalibus præterea edictis.

Qua etiam nõ solum intima religiosi animi preparatione, sed externa etiam cultus, uestitusq; modestia, humili genuflexione & armis depositis, ad sanctissimam Communionem; tum etiam ad cetera sacramenta accedendum sit.

Tum docete, ac monete quomodo dies festi colendi, & sanctificandi sint.

Ostendite indignissimum esse, sacris illis diebus non modo a nefarijs operibus, illicitisque negotijs non abstinere; uerum etiam religionis, ac pietatis opera non præstare omni diligentia.

Ac præterea nefas esse sacros dies ad maxima Dei beneficia colenda, summasque ei laudes persoluendas, ac debitum sanctis honorem tribuendum institutos, ad illa traduci, quæ ab eo cultu abhorrent: qualia sunt tripudia, ludi, choreæ, spectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus, salutis humanæ hostis, diabolus oblectatur.

Denunciate item statura sacrorum temporum, ieiunia; docete quomodo ieiunandum, quæ peccati grauitas in uiolendis sacris ieiunijs.

Quæ præterea Christianæ pietatis officia in sanctorum uigilijs.

Quam sanctè obseruandum quadagesimale ieiunium: statis autem solemnibus, uel aduentus, uel Septuagesimæ, uel aliorum temporum celeberrimis, præmonete fideles, atque diligenter ex pastoralium etiam litterarum præscripta recitatione ac ratione instruite ad sacra illorum temporum mysteria, sanctis pietatis officijs religiosè colenda.

Vtque ijs omnibus pro temporum, solemnitatumque ratione illi instrui possint, sæpè monete, ut Dominicis, alijsque festis diebus, quemadmodum sacra Tridentina Synodus optat, ad Parochialem Ecclesiam conueniant.

Qua in re sæpius monitionem pastorem eo de genere frequentis populo legite.

Sæpe autem, ac diligenter eosdem docete, quam assidue orandum sit.

Quomodo & tacita supplicis mentis meditatione, & pijs stans orationibus precandum.

Quam studiosè, ac religiosè suscipiendum uespertinæ communis orationis institutum, quam diligenter illud semel susceptum piè retinendum.

Ideoque cum alias sæpè in anno eam orandi rationem, cum indulgentijs concessis per summa capita explicare; tum præcipuè diebus Concilio Prouinciali tertio constitutis in maxima populi frequentia descripto pronunciate, atque euulgare.

Dominicis

Dominicis diebus inſtituite populum, & monete, pro quibus oret, vt eſt in eodem Prouinciali Concilio decretum.

Tum præterea quas, ſingulis hebdomadę ferijs, præcipuas præcationes, Chriſtianasque meditationes, atque in orando exercitationes ſibi propoſitas in promptu habere poſſit.

Quam ſepiſſimè uerò ſermonibus ueſtris populo proponite locos perpetuę Chriſtię meditationis de morte, de iudicio, de inferno, de gloria, & de præmio paradifi.

Monete præterea ſedulo, ac frequentiſſimè patres, matresque familias, ut liberos, familiamque ſuam ad pietatis, Chriſtianorumque uirtutum diſciplinam religioſè inſtituant.

Ad hoc propterea patres familias inducite, ut de uite ſpiritualis ratione, & pijs exercitationibus libros probatos domi ſuę habeant; in quorum lectione uerſentur; ſeſeq; ac familiã inſtituant ad ſanctę agenda.

De patrum familias officio, familięque inſtitutione, editam in Concilio tertio Prouinciali Conſtitutionem in Parochiali conuentu legite, ſingulasque eius partes explicate.

Tum alia præterea docete, quę opportuna exiſtimaueritis, quibus illi ſe, ſuamque familiam in Chriſtię uite inſtitutis, atque exercitationibus coſorment.

In officiis etiam, & tabernis diſciplinę, uitęque Chriſtię rationes obſeruate: ſi quid autem, uel ab artificibus, uel ab inſtoribus operarijs uè committi animaduertitis, quod diſſolutę diſciplinę ſit, id officinarum, tabernarum uè dominos grauiter monete, oſtenditeque ea in re officij ſui partes.

Eſtis participes, & ſocij laborum, curęque Epiſcopalis, & in meſſe Epiſcopo commiſſa, operarij eſtis, elaborate unã cum eo, & contendite, ut populus, cuius cura geritur, tamquã purum triticum, auxiliante diuina miſericordia, congregetur in horrea cęleſtia.

Depoſitum cuſtodi, inquit Apoſtolus Paulus, id quod nobis ſingulis dictum eſſe pura e, ut in grege, tamquã depoſito fidei, curęque ueſtrę commiſſo diligenter cuſtodiendo, ab omni que peccati labe conſeruando, cogitationem, ſollicitudinem, curam, ſtudiumque omne colloceſis.

Parochię igitur, unicuique ueſtrum concreditã uiciniam, cum a ceteris uitijs omnibus uos ſinguli ſollicite cuſtodite; tum curate etiam, ne odia, ſimilitate, inimicitie, factiones, temerè iurandi maledicendi, imprecandi, præuę conſuetudines, ac ne detractioes quidem in ea ſint.

At uitia in primis, & peccata, ad quę populum procliuiorem eſſe animaduertitis, reprehendite, atque exagitate.

Nec uerò diſſimulate peccata: ſed annũciate populo ſcelera eius: publicè peccantes coram omnibus arguite, ut & alij timorem habeant.

Idque

Idque agite spiritu fortitudinis Domini, & , vt strenui eius milites, bonam militiam militate, nihil planè trepidantes.

Si ab increpatione, vos monet S. Gregorius, reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non iam Dei lucra, sed vestra quæritis.

Non maledictis, non vexationibus, non calumnijs, non alicuius generis contumelijs illud, vel increpandi, vel palam arguendi officium deserire, modo Christi, & animarum saluti seruiatis.

Rursus non aucupandæ hominum gratiæ studio id agere desistite: seruus Dei non essem, si hominibus placerem, inquit Apostolus.

Væ vobis tacentibus, aut dissimulantibus, si grex curæ vestræ commissus perierit, sanguinem eius de manibus vestris requiret iustus, & omnipotens Deus.

Si igitur peccatur, nè in increpationibus verba vestra blandimenta sint; sed, vt à Spiritu sancto scriptum est, stimuli sint, & quasi clavis, in altum defixi.

Instate opportunè, importunè, priuatis etiã admonitionibus, consilijs, correptionibus, obiurgationibus, vt peccantes, adiutrice diuina gratiã, in viam salutis reuocetis.

In vsu etiã sanctè ita reuocate fraternam correctionem, vt non modo mutua Christiana charitate vos ipsos corripatis; sed reliquos item, præsertim Parochiæ incolas id charitatis & correctionis officium rectè doceatis.

Ad sermonum verò, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate, præcipuè ex doctrina Catechismi Romani, in quo magna cum populorum vestrorum salutari vtilitate versari diligenter potestis.

Neque ad hoc multiplicis vestræ Ecclesiasticæ tractationis genus negligite adiumenta, quæ aliunde vtiliter capere potestis.

Cætera autem officia, quæ in sacramentorum administratione, in assidua ad frequentem eorum vsu cohortatione, in agrorum cura, in alijs Parochialis muneris functionibus, vobis Prouincialibus Diocesanisque Concilijs præscripta sunt, præstate, atque exequimini accuratè: ad earumq; Conciliarium Constitutionum, decretorumuè normam, omni obseruantia, atque obedientia studio vos planè conformate.

Quæ verò decretorum Prouincialium, vel Diocesanarum partes ad laicos, eorumq; Christianam disciplinam attinent, quò sæpius enunciatæ, atque inculcatæ, seruentur diligentius; illas, summam vulgari sermone expressas, crebrò, prout vsu venerit, populis vestris proponite, denunciate, explicare, atque in consuetudinem inducite.

Quæcumque denique vel ad vos, vel ad laicos curæ vestræ commis-

fos pertinent, ea decreta, quo maximo potestis studio, in omnem executionem, disciplinaeque usum introducite. Videteque in primis ac perpendite, quae sint, & quam religiosa muneris vestri partes: cauteque ut in officijs, & curae vestrae functionibus non modo quicquam vos non committatis, sed ne omittatis quidem; cum in sacerdotali vita, pro muneris, quod sustinetis, ratione, tum grauiore, tum longè plures, quam in ceteris hominibus esse possint, omissionis culpa.

12 Vos praeterea reliqui Sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quae Ecclesiastici ordinis hominibus de diuinorum officiorum cultu, de vitae honestate; de studijs, & vitae spiritualis exercitationibus, praescripta, aut monita generatim sunt, tum quae nominatim, sigillatimque ad praecipuam vestram executionem attinent, praestate omnino.

13 Vos item reliqui Clerici inferiorum ordinum, quicumque ad vos, vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia, sicut Clericalis vitae ratio, Canonum, & Conciliorum decretis praescripta, postulat.

Christi estis, nempè de sorte Domini, & ipse Dominus fors, pars scilicet vestra, tales praebete vos, ut & ipsi possideatis Dominum, & possideamini à Domino, verèque dicatis, Dominus pars hereditatis meae.

Filij mei nolite negligere: uos elegit Dominus, ut stetis coram eo, & ministraretis illi.

Videte igitur, quam ualdè intentos vos esse oporteat ministerijs vestris, & quam magna uita, morumque castitate.

Proborum hominum tantum, praecipue Sacerdotum, uita spiritualis laude praestantium, familiaritate utamini: ex quorum consuetudine tum fructus uos capiat, tum Episcopus meliorem in dies de uobis opinionem concipiat.

Maiores ueremini, & obseruate: eisdemque rectè monentibus obtemperate.

Praeter Latinae linguae, & litterarum studia, Ecclesiasticae in primis disciplinae institutionibus diligenter incumbite.

Sic demùm uos moribus, & uita modestia probate, ut & à Parochis, & à praepceptoribus vestris, tum etiam à populo bonum testimonium Episcopus habeat, uosque dignos iudicet, quos maioribus ordinibus adscribat.

14 Vos uerò, qui uel uisitationis munus geritis, vel Clericalis disciplinae curae quouis nomine praefecti estis, vel in Diocesi Vicarij foranei constituti, in explendis numeris atque officijs, uobis commissi, partibus sedulo inuigilate, atque elaborate.

Onus, quod sustineis, quam graue sit, quam plenum curis perpendite;

dire; tūm quam in eo uobis committendo spem, fiduciamque Episcopus habuit, uidete: tūm efficitē, ut eius expectationi respondeatis, uigiliarum uestrarum, studijs, assiduaque sollicitudine.

Ecclesias, quę in uniuscuiusque uestrum regione sunt, sedulo uisitate: earumque partes singulas inspiciate.

Peruestigate in uniuscuiusque Parochię finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes; an flagitia, quibus Episcopali cura Episcopus medeatur, necesse sit.

Vniuerso Clero, pro regione commissa, inuigilate diligenter; illudque in primis uidete, ut in disciplinę Ecclesiasticę moribus, atque officijs se contineat, Clericalisque moderationis legibus congruenter uiuat.

Indecentem eius habitum omninō rejicite; morum sanctę uitę, sacrarumque litterarum, & institutionis Ecclesiasticę studia, si quę in eo languescunt, excitate.

Clerici autem minorum ordinum, in hoc maximē uobis commendati sint, ut illorum omnes, tūm in uitę moribus, tūm in litterarum, ecclesiasticęque doctrinę studijs progressionē accuratē exploretis, atque ut maximē potestis, paternis cohortationibus, atque obiurgationibus ijsque assiduis adiuueis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem, cęteraque eius generis omnia curate uestra diligentia, quę totis in Christo uisceribus ab unoquoque uestrum expetitur.

Quęcumque uerō, uel Prouincialium, Diœcesanarumque Synodorum decretis, uel præcipuis instructionibus, uel uisitationum iussis præscripta sunt, ea omnia, ut re ipsa præstentur, studiosē perpetuō agite.

15 Hęc omnia, & singula his monitionibus nominatim, sigillatimque expressa, tūm cuncta item reliqua, uel Concilijs Prouincialibus, Diœcesanisque sancita, uel alio modo uobis præscripta, uos omnes, ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore, & pietate non amplectimini solum, & legite; sed mente, animoque comprehendite, seruate, omnique sollicita executione præstate; totosque uos ad cohortationum, admonitionum, decretorum, & Constitutionum rationem accommodate. Quod omne, ut faciatis, sicut nos pro Episcopalis nostri officij munere uos in hoc Diœcesano conuentu ex Concilij Prouincialis præscripto commonefecimus: ita etiam unumquemque uestrum, per unigeniti filij Dei aduentum, per eius Crucem, perque animarum uestrarum salutem obsecramus, obtestamur, diuinaque contestatione monemus. Rursusque uobis ipsis uniuersis, & singulis edicimus, si quis uestrum Constitutionibus, decretis que uel Prouincialibus, uel Diœcesanis,

celanis, vestra causa editis, non paruerit, contra eum nos actores esse Ecclesiasticis, Canoniceque sanctionibus.

Cauete igitur ne quem vobiscum paternè modo agentem, sollicitè que moneantem, & in conspectu Dei vos hoc sacro deprecantem, auditis, eundem rursus in hac vita solum culpas vestras animaduertentem, sed in diuino præterea iudicio easdem accusantem audiat.

At ipse Deus, & Pater noster, & Dominus Iesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia; exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono; ita vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, per omnia ei placentes; sicque sanctis vestrarum virtutum progressionibus probati, appareatis ante Deum, & patrem nostrum, in Aduentu Domini nostri Iesu Christi, cum omnibus sanctis eius. Amen.

De Iudiciali foro Episcopi, Episcopali que iurisdictione.

De Foro Episcopali, deque iudicijs & expeditionibus quæ in ipso Ecclesiastico foro aguntur.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopali foro leges præscriptæ.
- 2 De iudicijs, deque sententia cause ferenda, cum congregatio habeatur, illius initio oratio de Spiritu sancto recitanda, eaque oratio ubi proponenda.
- 3 Calumnie iuramentum à quibus, quaque litis parte exigi possit.
- 4 Iurandi relaxatio ad agendum tantummodo detur; & quando neque ad agendum.
Ius iurandum, qua forma ab Episcopis, & alijs Ecclesiasticis præstandum. De vita & hon. Ep. nu. . . & de vit. & hon. Cler. nu.
- 5 Vbi in foro seculari Clericum examinari petatur, quid curandum.
- 6 Cause decem aureorum summarie decidende.
Causis, & litibus dirimendis cura Episcopi; à quo vt compescendi causarum ministri. Ibidem.
- 7 Earum defensio, & commendatio quibus prohibetur.
- 8 Matrimonij causam quando inferior Episcopo cognoscere possit.
- 9 Abbates quando de ipsis matrimoniorum causis cognoscere possint.
- 10 Aëta causarum in Codicem referenda. Idem de processibus criminalibus.

Testium